

Nr 68

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om ändrad lydelse av 2 § 1 mom. förordningen den 21 juni 1922 (nr 277) angående postsparbanken; given Stockholms slott den 3 februari 1956.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Sven Andersson

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att maximibeloppet för en och samma persons tillgodohavande i postsparbanken skall höjas från nuvarande 15 000 kronor till 30 000 kronor.

Förslag
till
Förordning
om ändrad lydelse av 2 § 1 mom. förordningen den 21 juni
1922 (nr 277) angående postsparbanken

Härigenom förordnas, att 2 § 1 mom. förordningen den 21 juni 1922 (nr 277) angående postsparbanken¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

2 §.

Mom. 1. Envar äger — — — i postsparbanken.

Insättning må, såvida Kungl. Maj:t ej annorlunda föreskriver, ske allenast i helt krontal. En och samma persons tillgodohavande må ej ökas utöver 30 000 kronor eller, där fråga är om tillgodohavande enligt motbok för insättning på grund av sparavtal, utöver 3 000 kronor annorledes än genom upplupen räntas läggande till kapitalet. Då, efter vad i mom. 4 stadgas, för samma person utfärdats flera motböcker, skall dock vad nyss är sagt gälla i fråga om tillgodohavandet enligt varje särskild motbok.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1956.

¹ Senaste lydelse av 2 § 1 mom. se SFS 1954:241.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 februari 1956.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LINDHOLM.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmäler chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Andersson, fråga om *höjning av det för insättningar på motbok hos postsparbanken föreskrivna maximibeloppet.*

Inledning

Enligt 2 § 1 mom. andra stycket förordningen den 21 juni 1922 (nr 277) angående postsparbanken må en och samma persons tillgodohavande i postsparbanken ej ökas utöver 15 000 kronor eller, där fråga är om tillgodohavande enligt motbok för insättning på grund av sparavtal, utöver 3 000 kronor annorledes än genom upplupen räntas läggande till kapitalet.

Postsparbankens rätt att mottaga insättningar har alltsedan bankens inrättande varit begränsad till visst belopp. Enligt 1883 års postsparbanksförordning gottgjordes ursprungligen icke på en och samma motbok ränta för högre belopp än 1 000 kronor. Detta belopp höjdes sedermera den 15 maj 1891 till 2 000 kronor och den 17 december 1920 till 5 000 kronor. Vid den omorganisation av postsparbanken, som beslutades av 1922 års riksdag, bibehölls insättningsmaximum vid 5 000 kronor men samtidigt medgavs att, oavsett denna gräns, insättningsbeloppet fick ökas genom upplupen räntas läggande till kapitalet. År 1946 höjdes maximum till 10 000 kronor. Den nuvarande maximigränsen, 15 000 kronor, fastställdes genom förordning den 14 maj 1954 (SFS 241/1954; Prop. 1954: 84; B:oU 11; Rskr 150).

I skrivelse den 31 mars 1955 har *generalpoststyrelsen* hemställt om sådan ändring av postsparbanksförordningen, att en och samma persons tillgodohavande hos postsparbanken får uppgå till högst 30 000 kronor, upplupna räntor här icke inräknade.

För ställningstagandet till denna framställning anser jag det vara nödvändigt att i minnet återkalla de synpunkter, som framfördes vid den år 1954 beslutade höjningen av insättningsmaximum, liksom också de överväganden i motsvarande fråga för affärsbanker och sparbanker, som förekom vid 1955 års riksdag i anledning av propositioner med förslag till ny lagstiftning för dessa kreditinstitut.

Tillkomsten av nuvarande insättningsmaximum m. m.

I framställning den 3 mars 1953 (Prop. 1954: 84) hemställde generalpoststyrelsen om en höjning av dåvarande insättningsmaximum, 10 000 kronor, till 30 000 kronor. Som skäl härför anförde styrelsen bl. a. den försämring av penningvärdet, som hade ägt rum efter den senaste höjningen år 1946 och som medfört, att insättarnas behållningar hos postsparbanken tenderat att öka parallellt med den allmänna penningomsättningen. Detta hade bl. a. lett till att konton med behållningar på över 5 000 kronor ökat till inemot 100 000 st. och att därav ca 10 000 på grund av räntekrediteringar m. m. överskridit det föreskrivna maximibeloppet. Enbart på grund av penningvärdeförsämringen borde en höjning av insättningsmaximum intill 15 000 kronor vidtagas, om icke innehavarna av dessa konton, i högre grad än tidigare var fallet, skulle tvingas att placera sitt sparande i andra bankinrättningar.

Den ytterligare höjningen motiverades med att större insättarbehållningar skulle skapa ett gynnsammare förhållande mellan postsparbankens inkomster och utgifter. Administrationskostnaderna för ett insättarkonto blev nämligen lägre i förhållande till insatt kapital och ränteinkomsten på detta, ju större behållningen på kontot var. Räntabiliteten skulle därför kunna förbättras genom att de insättare, som så önskade, gavs tillfälle att placera större belopp i postsparbanken, än dåvarande insättningsmaximum medgav.

Över styrelsens framställning hade yttranden inhämtats från bank- och fondinspektionen, sparbanksinspektionen, fullmäktige i riksbanken, svenska sparbanksföreningen och svenska bankföreningen.

De båda sistnämnda föreningarna anförde bl. a., att frågan om en höjning av postsparbankens insättningsmaximum borde tills vidare anstå, för att upptagas i samband med prövningen av motsvarande frågor för övriga kreditinstitut. Härvid åsyftades den då nära förestående ändring av lagstiftningen för affärsbanker och sparbanker, vilken numera kommit till stånd genom de av 1955 års riksdag antagna lagarna om bankrörelse och om sparbanker. Sparbanksinspektionen, liksom svenska bankföreningen, erinrade om att postsparbankens uppgift — enligt uttalanden vid dess tillkomst och även senare — vore att uppsamla och göra fruktbara de små besparingarna samt att, sedan dessa vuxit till mera avsevärda belopp, förmedla en varaktig placering till högre ränta än postsparbankens. En höjning av insättningsmaximum till mer än som betingades av penningvärdeförsämringen eller ca 15 000 kronor ansåg inspektionen icke böra företagas utan en förnyad prövning av dessa grunder för postsparbankens ställning. Härjämte ifrågasatte inspektionen hållbarheten av de skäl av kostnads-mässig art, som postsparbanken anført för en höjning utöver nämnda belopp. Slutligen förordade inspektionen med hänsyn till sannolika önske-

mål hos andra bankinrättningar om motsvarande förändringar av för dem gällande insättningsmaxima, att ändringen av insättningsmaximum för postsparbanken prövades i samband med de ändringar i banklagstiftningen i övrigt, som var under förberedande.

Bankofullmäktige och bank- och fondinspektionen tillstyrkte den föreslagna höjningen — den senare myndigheten dock med en viss tvekan. Bankofullmäktige ifrågasatte i sammanhanget, om det fanns några rationella grunder för att vid sidan av de allmänna inlånings- och likviditetsbestämmelserna begränsa just inlåningen på sparkasse- och motboksräkningar, och uttalade därjämte, att några skäl icke kunde åberopas för lägre insättningsmaximum för postsparbanken än för sparbankerna, för vilka motsvarande belopp i princip uppgick till 50 000 kronor.

Vid prövningen av styrelsens framställning och de erinringar, som anförts mot densamma, fann jag i samråd med chefen för finansdepartementet, att den aktuella nya lagstiftningen för bl. a. affärsbanker och sparbanker icke kunde anses lägga hinder i vägen för ett tillmötesgående i viss utsträckning av styrelsens önskemål. En höjning till 20 000 kronor förordades. Genom en sådan höjning, vilken gick utöver vad enbart penningvärdeförsämringen motiverade, avsågs att skapa bättre möjligheter att i framtiden bedöma, vilket intresse för större insättningar i postsparbanken, som kunde föreligga hos allmänheten, och vilka verkningar detta kunde få på bankrörelsens räntabilitet.

I sitt utlåtande över propositionen anförde bankoutskottet (B:oU 1954: 11), att det inhämtat, att förslag om ny lagstiftning för sparbanker, affärsbanker och jordbrukskreditkassor kunde väntas i en nära framtid. Utskottet utgick ifrån att insättningsmaximum i samband därmed skulle prövas och att tillfälle då skulle givas att överväga frågan om insättningsmaximum för de olika slagen av banker i ett sammanhang. Med hänsyn härtill förordades, att höjningen av insättningsmaximum för det dåvarande begränsades till det belopp, som motiverades av penningvärdeförsämringen eller till 15 000 kronor. Detta blev också riksdagens beslut (Rskr 1954: 150).

I proposition den 17 december 1954, nr 3, med förslag till lag om bankrörelse m. m. ifrågasatte departementschefen vid sin behandling av spörsmålet om en höjning av insättningsmaximum för affärsbankernas sparkasseräkning, om gällande bestämmelser i ämnet hade någon större funktion att fylla. Denna fråga ansågs emellertid vara av den art, att den borde komma under bedömande vid en av honom i annat sammanhang i samma proposition förordad utredning om inlåningsreglernas utformning och om vissa gränsdragningsproblem avseende kreditinstitutens verksamhetsområden. Med hänsyn härtill förordades att höjningen begränsades till 15 000 kronor. Slutligen underströks att den överensstämmelse, som därigenom kom att råda mellan gällande insättningsmaximum på sparkasseräkning

hos affärsbankerna och på motbok hos postsparbanken, icke finge tolkas som att det funnes anledning att i detta hänseende eftersträva en enhetlig reglering för affärsbankerna och postsparbanken.

I sitt i anledning av propositionen avgivna utlåtande biträdde bankoutskottet (B:oU 1955: 5) departementschefens mening, att frågan om det berättigade i bestämmelserna om insättningsmaxima borde bedömas vid den förordade utredningen. Utskottet hade slutligen intet att erinra mot den föreslagna höjningen av maximum. Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets förslag. (Rskr 1955: 146.)

I proposition den 11 mars 1955, nr 151, med förslag till lag om sparbanker m. m. uttryckte departementschefen rörande spörsmålet om insättningsmaximum på sparbank i stort sett samma åsikt, som han hyst vid behandlingen av motsvarande fråga för affärsbankerna. Tillika förordade han en höjning av maximum från 50 000 kronor till 100 000 kronor.

Departementschefens förslag i denna del godtogs av bankoutskottet och riksdagen (B:oU 1955: 19; Rskr 346).

Föreliggande framställning

I nu förevarande framställning hemställer generalpoststyrelsen, såsom inledningsvis nämnts, om en höjning av det för insättningar på motbok hos postsparbanken föreskrivna maximibeloppet från 15 000 kronor till 30 000 kronor.

Styrelsen erinrar till en början om vad som förevarit inför 1955 års riksdag vid behandlingen av insättningsmaximum på sparkasseräkning i affärsbank och på sparbanksräkning. I övrigt anför styrelsen i huvudsak följande.

Den nya lagstiftningen för affärsbanker och sparbanker är avsedd att träda i kraft den 1 januari 1956. Från denna tidpunkt kan dessa penninginstitut sålunda i väsentligt större utsträckning än f. n. mottaga sparinsättningar från sina kunder. Med anledning härav bör nu en förnyad prövning av postsparbankens insättningsmaximum ske. Styrelsen anser alltså, att samma regler i fråga om insättningsmaximum bör gälla för postsparbanken och sparbankerna. I remissyttrande över styrelsens framställning år 1953 uttalade bankofullmäktige samma åsikt. Med hänsyn till de erinringar, som anfördes mot styrelsens förslag från vissa andra håll, vill emellertid styrelsen icke nu ifrågasätta en så vittgående utökning av postsparbankens inlåningsrätt. En slutlig reglering av denna fråga synes utan större olägenhet kunna anstå, till dess spörsmålet om de skilda bankinstitutens maximeringsbestämmelser kommer under bedömande vid en kommande utredning om inlåningsreglernas utformning och om kreditinstitutens verksamhetsområden. Att i avvaktan härpå bibehålla postsparbankens nuvarande insättningsmaximum är dock ej motiverat. Det kan i detta sammanhang nämnas, att den senaste höjningen av postsparbankens insättningsmaximum resulterade i att antalet insättartillgodohavanden i banken över 10 000 kronor enbart under andra halvåret 1954 ökades med över 4 000.

Med hänsyn till här berörda förhållanden och särskilt till den omständigheten, att maximigränsen för insättning på sparbanksräkning höjts till 100 000 kronor, anser sålunda styrelsen, att några vägande invändningar icke gärna kan göras mot att styrelsens år 1953 framförda önskemål om höjning av postsparbankens insättningsmaximum till 30 000 kronor nu tillgodoses.

Departementschefen

I skrivelse den 3 mars 1953 hemställde generalpoststyrelsen om en höjning av dåvarande insättningsmaximum i postsparbanken från 10 000 kronor till 30 000 kronor. Enligt styrelsen motiverades höjningen intill ett belopp av 15 000 kronor av penningvärdeförsämringen och till återstående del av önskan att ytterligare förbättra räntabiliteten.

Vid remissbehandlingen av framställningen gjorde sig delvis motstridiga synpunkter gällande. Bankofullmäktige uttalade bl. a., att något skäl icke kunde åberopas för lägre insättningsmaximum för postsparbanken än för sparbankerna, för vilka motsvarande belopp uppgick till 50 000 kronor. Sparbanksinspektionen och svenska bankföreningen erinrade däremot om att målsättningen för postsparbanken, enligt vid dess tillkomst och även därefter gjorda uttalanden, vore att uppsamla och göra fruktbara de små besparingarna samt att, sedan dessa vuxit till mera avsevärda belopp, förmedla en varaktig placering till en högre ränta än den postsparbanken kunde ge. Enligt inspektionen borde en höjning av insättningsmaximum utöver det belopp, som motiverades av penningvärdeförsämringen, icke företagas utan en omprövning av grunderna för bankens ställning. Slutligen förordade vissa remissmyndigheter, att höjningen skulle anstå för att upptagas tillsammans med andra frågor, som var aktuella på banklagstiftningens område.

Vid mina överväganden i anledning av vad sålunda förekommit (Prop. 1954: 84) fann jag i samråd med chefen för finansdepartementet, att den förestående lagstiftningen för affärsbanker och sparbanker icke kunde anses lägga hinder i vägen för en höjning av maximum, vilket lämpligen borde bestämmas till 20 000 kronor. Bankoutskottet föreslog, att höjningen i avbidan på ny lagstiftning för sparbanker, affärsbanker och jordbrukskreditkassor begränsades till 15 000 kronor, vilket också blev riksdagens beslut (B:oU 1954: 11; Rskr 150).

I sin nu föreliggande framställning hemställer generalpoststyrelsen om att insättningsmaximum måtte bestämmas till 30 000 kronor. Till stöd härför har styrelsen bl. a. åberopat sina tidigare i framställningen den 3 mars 1953 framförda skäl samt härutöver, att insättningsmaximum för sparbanksräkning höjts till 100 000 kronor genom den av 1955 års riksdag antagna lagen om sparbanker. Styrelsen förmenar allttjämt, att i princip

samma maximibestämmelser bör gälla för postsparbanken och sparbankerna. En slutlig reglering av denna fråga kan dock enligt styrelsens uppfattning utan större olägenhet anstå, till dess spørsmålet om de skilda bankinstitutens maximibestämmelser prövats av den utredning om inlåningsreglernas utformning och om vissa gränsdragningsproblem avseende kreditinstitutens verksamhetsområden, vars tillkomst bebådats i samband med 1955 års banklagstiftning.

På samma sätt som redan skett i fråga om sparbanker och affärsbanker bör det enligt min uppfattning vara möjligt att redan nu genomföra en viss höjning av insättningsmaximum för postsparbanken. Ett bifall till styrelsens förslag om en höjning med 15 000 kronor eller sålunda till 30 000 kronor anser jag icke innebära ett föregripande av den ifrågasatta utredningen om gränsdragningen mellan de olika kreditinstituten. Jag förordar således, att den föreslagna höjningen genomföres.

Föredraganden hemställer härefter, att ett i enlighet med vad sålunda anförts upprättat förslag till förordning om ändrad lydelse av 2 § mom. 1 förordningen den 21 juni 1922 (nr 277) angående postsparbanken måtte genom proposition föreläggas riksdagen.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

W. Hammargren